

WERELDWIJZER

CHILI

HENK FILIPPO

INHOUD

ACHTERGRONDEN	11		
Inleiding	11	De Andes van Patagonië en Vuurland	25
Chili, 'land waar de aarde ophoudt'	11	De Patagonische steppe	25
Opzet van deze gids	12	Weer en klimaat	26
Algemene gegevens	13	Natuur en milieu	30
Wapen en vlag	14	Chili's ecosystemen	30
Geografische regio's van noord naar zuid	14	Atacamawoestijn	32
Norte Grande:		De Altiplano-hooglandsteppe, of Puna de Atacama	35
Atacamawoestijn en Altiplano	17	Doornstruik- en cactushalfwoestijnen	36
Norte Chico:		Mediterrane bossen en struikgewas	37
halfwoestijnen en landbouwoases	17	De bossen van Zuid-Chili	38
Centraal-Chili: de Centrale Vallei met Santiago	18	De Patagonische steppe	44
Araucanía en Los Lagos: oerbossen, vulkanen en meren	18	De moeras- en veengebieden	45
Chiloé: eilanden en zeestraten	19	Andeshooggebergte	46
Patagonië en Vuurland: wildernis en steppe	19	Kusten en zeeën	48
De Pacifische eilanden: Juan Fernández en Paaseiland	19	Natuurbescherming en nationale parken	50
Landschap en klimaat	20	Openlegging en aantasting van de 'wildernis'	50
'Schoenveterland' Chili, landschappen tussen Andes en Pacific	20	Nationale parken en ecotoerisme	51
Het Andesgebergte, van Arica tot Vuurland	23	Milieuproblemen	52
De noordelijke Andeshoogvlakte of Altiplano	23	Geschiedenis, politiek en economie	55
De centrale Andes van Chili	23	Precolumbiaans Chili (20.000 jaar geleden-1537)	55
De Andes van het 'merengebied'	24	'Steencultuur': geoglyfen, petroglyfen en rotsschilderingen	55
		Vroege volken van het grote noorden	58
		Changos	58

Atacameños	58	Kunst en cultuur	78
Aymaras	60	Kunstenaarsverzet tijdens de dictatuur	78
De culturele periodes van het Grote Noorden	60	Volksmuziek en folklore	79
Vroege volken van het Kleine Noorden	61	Literatuur	80
De culturen van El Molle en Diaguitas	61	'Chile indigena' (inheems Chili)	80
Vroege volken van Zuid-Chili	62	De Mapuches	81
Mapuches	62	De Aymaras	82
Tehuelches	62	De Atacameños	84
Chonos	62	'Artesanía' (volkskunst)	87
Vuurlanders	63	Volkskunst van de Aymaras (Noord-Chili)	87
De Inca's in Chili (1450-1537)	64	Volkskunst van het Kleine Noorden en de Centrale Vallei	88
'Conquista' en koloniale tijd (1537-1818)	65	Mapuche-volkskunst (Araucania en Los Lagos)	88
Onafhankelijk Chili (1818-heden)	66	De volkskunst van Chiloé	89
Onafhankelijkheidsstrijd en Pacifische Oorlog	66	Eten en drinken	90
Parlementaire republiek (1884)	67	Etend en drinkend de dag door	90
Salvador Allende (1970-1973)	68	Lunch en diner	90
De dictatuur van Pinochet (1973-1990)	69	Snacks en tussendoortjes	91
Herstel van de democratie (1990)	70	Fruit, desserts, zoetigheden en lekkernijen	92
Eduardo Frei, Ricardo Lagos, Michelle Bachelet; recente politieke ontwikkelingen	71	Drinken	92
Economische situatie	72	PRAKTISCHE INFORMATIE	93
Chili, een macro-economisch wonder versus armoede en sociale ongelijkheid	73	Voor de reis	93
Bevolking, kunst en cultuur	75	Ambassades/Consulaten/Verkeersbureaus	93
'Los Chilenos': inheemse volken, mestiezen en blanken	75	Overige Nederlandse organisaties met informatie over Chili	93
Volksaard en tradities	75	Internetadressen met informatie over Chili	94
Godsdienst	76	Benodigde reisdocumenten	94
Moderne consumptie-maatschappij	78	Douane: in- en uitvoerbepalingen	94
		Klimaat en beste reistijd	95
		Gezondheid/Vaccinaties	95
		Vervoer naar Chili (De belangrijkste)	96
		Nederlandse reisorganisaties met reizen naar Chili	96

Tijdens de reis	98	Politie	123
Geld: Valuta/Creditcards/		Post/Bagageverzending	123
Geldautomaten	98	Reisorganisaties	123
Prijspeil en inflatie	98	Restaurants	123
Overnachtings- mogelijkheden	98	Straatnamen/ Stadsplattegronden/	
Reizen en vervoer in Chili	99	Adressen	123
Chileense reisbureaus, tours en excursies	105	Studentenkaart	124
Sport en 'Turismo de Aventura'	106	Taal	124
Wandelen en trektochten	107	Taalcursussen	124
Bergbeklimmen/Andinisme	109	Taxfree winkelen	125
Fietsen	110	Telefoon/Internet	125
Kajakken en rafting	111	Toeristische informatie	126
Surfen	111	Tijdverschil	126
Skiën	111	Uitgaan: Bioscopen/ Theater/Nachtleven	126
		Verkeersregels	126
		Wasserettes	127
		Werken in Chili	127
		Zee en strand	127
Van A tot Z	113		
Adressen/Alarmnummers	113	BEZIENSWAARDIGHEDEN	129
Afdingen	113	Norte Grande:	
Benzine	113	'waar Chili begint'	129
Boeken/Reisgidsen/		Landschap en klimaat	132
Reisverhalen	113	Natuur en nationale parken	135
Boekwinkels	116	Geschiedenis, bevolking en economie	138
Diefstal en gevaar	116	Reizen door het	
Elektriciteit	117	Grote Noorden	145
Feestdagen	117	Gebiedsbeschrijving	
Festivals, culturele en toeristische evenementen	117	Grote Noorden	147
Fietsverhuur/Fietsen	118		
Foaien	118	Norte Chico:	
Fotograferen op reis	118	halfwoestijnen, stranden en landbouwoases	207
Geld	120	Landschap en klimaat	207
Gezondheidsrisico's	120	Natuur en nationale parken	210
Kaarten	120	Geschiedenis en bevolking	210
Kleding	121	Reizen door het Kleine Noorden	213
Klimaat	121	Gebiedsbeschrijving	
Kuuroorden	121	Kleine Noorden	213
Liften	121		
Markten en souvenirs	121	Centraal-Chili en Santiago	239
Media: Kranten/ Tijdschriften/Radio en Televisie	122	Landschap	239
Musea	122	Natuur en nationale parken	244
Nationale parken (CONAF)/ Natuurbescherming	122		
Openingstijden	122		

Geschiedenis, bevolking en economie	244	Patagonië en Vuurland:	
Reizen door Centraal-Chili	247	Aisén en Magallanes	387
Gebiedsbeschrijving Centraal-Chili	248	Landschap en klimaat	390
		Noordelijk Chileens-Patagonië: Aisén	396
Araucanía en Los Lagos: het Chileense merengebied	300	Natuur en nationale parken	396
Landschap en klimaat	301	Geschiedenis en bevolking	397
Natuur en nationale parken	307	Reizen door Aisén	401
Geschiedenis en bevolking	310	Gebiedsbeschrijving Aisén	403
Reizen door Araucanía en Los Lagos (Het merengebied)	315	Zuidelijk Patagonië en Vuurland: Magallanes	424
Gebiedsbeschrijving Araucanía en Los Lagos	316	Natuur en nationale parken	425
De streek rond Villarrica en Pucón	333	Geschiedenis en bevolking	428
Tochten in de omgeving van Pucón	338	Reizen door Magallanes	432
Excursies vanuit Puerto Montt	366	Gebiedsbeschrijving Magallañes	433
		Excursies rond Puerto Natales	444
Chiloé	372	Vuurland	455
Landschap en klimaat	372	Chileens Vuurland	456
Natuur en nationale parken	373	Argentijns Vuurland	457
Geschiedenis en bevolking	374	De Pacifische eilanden: Paaseiland en Juan Fernández	466
Reizen op Chiloé	378	Woordenlijst Spaans	473
Gebiedsbeschrijving Chiloé	379	Over de auteur	478
		Register	479
SPECIALE ONDERWERPEN			
Geologie van de Andes	20	Land van huasos en rodeos	77
De Andes, een actief gebergte	23	De landstrijd van de Mapuches	83
Welke factoren bepalen het weer en de klimaten van Chili?	27	Religie, 'costumbres' en folklore van de Aymaras	85
Klimaattabel Chili	28	Ontstaan en landschapsvormen van de Atacama	133
De biologische geschiedenis van Chili	31	De nitraatwinning in de Atacama; hoe zijn de nitraatlagen ontstaan?	142
De condor van de Andes	46		
Overzicht van Chili's milieuproblemen	53		

De waterproblematiek van San Pedro	192	‘Hielo Patagonico’	393
De ‘smog’ van Santiago	250	Milieuproblemen op de steppe	439
Aantasting en bescherming van de Alercales	370	De gauchocultuur van Argentijns Patagonië	440
De mythologie van Chiloé	377	Guanacos en poema’s van Torres del Paine	448
De Patagonische ijskappen:			

OPGENOMEN KAARTEN

Chili, ligging (noorden)	15	Valparaíso	276-277
Chili, ligging (zuiden)	16	Viña del Mar	280-281
Landschappen, ecosystemen	21	Curicó	287
Inheemse volken (noorden)	56	Chillán	291
Inheemse volken (zuiden)	57	Concepción	297
Overzichtskaart		Overzichtskaart Araucanía en Los Lagos	302-305
Norte Grande	130-131	Temuco	320-321
Arica	148-149	Villarrica	334
Iquique	168	Pucón	336
Antofagasta	178	Valdivia	346
Calama	183	Osorno	350
San Pedro	191	Puerto Montt	360-361
Overzichtskaart		Ancud	380
Norte Chico	208-209	Castro	382
Copiapó	219	Overzichtskaart Patagonië	388-389
Vallenar	222	Coihaique	412
La Serena	224	Overzichtskaart Vuurland	426-427
Vicuña	231	Punta Arenas	434
Ovalle	234	Puerto Natales	443
Overzichtskaart		Parque Nacional Torres del Paine	446-447
Centraal-Chili	240-243	Ushuaia	460-461
Santiago	252-253	Paaseiland/Rapa Nui	468-469
Santiago centrum	258-259	Robinson Crusoe-eiland	470-471
Santiago – Bellavista-San Cristobal-Providencia	260-261		

ACHTERGRONDEN

Inleiding

CHILI, 'LAND WAAR DE AARDE OPHOUDT'

Chili betekent in de taal van de oorspronkelijke inwoners 'land waar de aarde ophoudt', een toepasselijke naam voor het land aan de punt van Zuid-Amerika. Als een smalle sliert van maximaal 150 kilometer breed, strekt Chili zich ruim 4000 km lang uit langs de Grote Oceaan; geen kaart kan dit land op één blad afbeelden. Alleen al door z'n lengte is Chili een land van uitersten: de overweldigende natuur van dit land varieert van de extreem droge Atacamawoestijn, zoutmeren en hoogvlaktes in het noorden tot regenwoud en ijskappen in het zuiden. Overal in dit dunbevolkte land overheerst de imposante natuur. Vooral de wildernis van het mythische Patagonië is een droomgebied voor avontuurlijke reizigers en onderscheidt Chili van de overige Zuid-Amerikaanse landen. Het immense, 7000 m hoge Andesgebergte, dat met duizenden vulkanen ononderbroken de Chileense grens vormt, maakt van Chili een eenheid ondanks de enorme afstanden en verschillen.

Chili is meer dan natuur alleen en bij aankomst in de bruisende metro-pool Santiago ontdek je een zeer vriendelijke en gastvrije bevolking, die met recht een smeltkroes van volken en culturen te noemen is. Chili maakt een vrij Europese indruk, door het relatief hoge ontwikkelingspeil, en zijn bevolking die niet alleen wortels heeft in de oorspronkelijke indiaanse bevolking, maar grotendeels van Spaanse en andere Europese afkomst is. Nog steeds leven in Chili drie grote inheemse bevolkingsgroepen: Aymaras en Atacameños in het noorden en Mapuches in het zuiden. Ook de bewoners van Paaseiland (dat deel uitmaakt van Chili) dragen bij aan deze kleurrijke samenleving.

Chili's 15 miljoen inwoners zijn zeer ongelijk over het land verdeeld: de meerderheid woont in de relatief kleine Centrale Vallei in het midden van Chili, waarvan 5 miljoen mensen samengepropt leven in de hoofdstad Santiago. Door de slechte ontwikkeling van de landbouw is de toeloop naar de steden de vorige eeuw enorm geweest, zodat daar nu 80% van de Chilenen woont, en er aan de rand van veel steden grote krottenwijken zijn ontstaan. Buiten de steden is Chili dunbevolkt. Alleen de regio's Araucanía en Los Lagos (met de Mapuchebevolking) hebben een grote agrarische bevolking met 23 en 13 inwoners per km². De Patagonische regio's Aisén en Magallanes vallen op door hun leegte en zeer lage bevol-

kingsdichtheid van minder dan 1 inwoner per km². In de vijandige zoutvlaktes en woestijnen van het noorden wonen tegen de verwachting in nog vrij veel mensen, zij het zeer geconcentreerd in kuststeden en mijnstadjes, of verspreid over de Altiplano (Aymara-indianen).

Chili heeft een bewogen verleden. Mensen hebben al duizenden jaren de meest extreme gebieden bewoond. Behalve voorvaders van de huidige inheemse volken bewoonden Inca's, Diaguita's en Chonos-indianen de woestijnen van het noorden, en Tehuelches, en Vuurland-indianen het barre zuiden. Rotstekeningen, mummies, forten, koloniale kerken en verlaten mijnsteden getuigen in het hele land van de invloed van prehistorische volken, Inca's, Spaanse conquistadores en kolonisten. Chili is een eldorado voor archeologen en heeft een aantal unieke archeologische musea.

Ondanks de bizarre topografie is Chili een makkelijk land om in te reizen. Met een efficiënt openbaar vervoer, een goede hygiëne, stabiele economie, relatieve welvaart en grote veiligheid steekt Chili gunstig af tegenover een aantal buurlanden. Al deze aspecten maken van Chili een ideale reisbestemming.

OPZET VAN DEZE GIDS

Dit 'Reishandboek Chili' bestaat uit drie gedeelten:

- **Deel 1: Achtergronden** bevat informatie over land en cultuur, waardoor je goed voorbereid op reis kunt gaan.
- **Deel 2: Praktische informatie** helpt je bij het maken van plannen en geeft informatie over het reizen in Chili.
- **Deel 3: Bezienswaardigheden** met streekbeschrijvingen van heel Chili (in volgorde van noord naar zuid), inclusief beknopte hoofdstukken over Paaseiland en Argentijns Vuurland.

Deze reisgids richt zich vooral op de individuele reiziger; maar ook op degene die liever georganiseerd reist. Laatstgenoemde vindt op pagina 96 een overzicht van Nederlandse en Chileense reisorganisaties die groepsreizen en excursies in Chili organiseren.

De auteur van dit reishandboek, Henk Filippo, maakte vier lange reizen naar Chili, dat hij van Arica tot Vuurland leerde kennen. Als fysisch geograaf besteedt hij in dit reishandboek veel aandacht aan landschap en natuur. Hij organiseerde avontuurlijke wandelreizen in Chili, beklom talloze vulkanen in de Andes, en maakte een ski-doorsteek van de onherbergzame Patagonische ijsskap. De fascinerende landschappen van Chili heeft hij met enthousiasme vastgelegd in foto's, die ook dit reishandboek illustreren.

Ondanks uitgebreide reiservaring in Chili was het onmogelijk alle steden en gebieden te bezoeken. Het reishandboek pretendeert dan ook geen volledigheid, maar behandelt de mooiste en interessantste gebieden en wil met informatie over ook minder bezochte plaatsen de reiziger stimuleren zelf nieuwe ontdekkingen te doen. Want ondanks een toenemend

Welkom in Chili

toerisme, zijn grote delen van Chili nog een paradijs voor avonturiers en verkenners van stille uithoeken.

ALGEMENE GEGEVENS

Chili:	land aan de westkust van Zuid-Amerika, tussen 19-56° Z.B.
Officiële naam:	República de Chile
Staatsvorm:	parlementaire democratie
President:	Ricardo Lagos Escobar (2000-2006)
Lengte:	4300 km
Oppervlakte:	750.000 km ² ; ca. 21 x Nederland
Inwonertal:	15,4 miljoen (2005)
Hoofdstad:	Santiago de Chile; 4,5 mln. inw.
Administratieve indeling:	12 regio's, ieder onderverdeeld in provincies
Bevolking:	30% blank; 65% mesties; 5% indiaans
Alfabetisme:	95%
Bevolkingsgroei:	1.7%
Taal:	Spaans
Godsdienst:	R.K.

Wapen en vlag

De Chileense driekleur is gebaseerd op de Amerikaanse vlag, het symbool van vrijheid, en de drie kleuren hebben de volgende symbolische betekenis: het blauw van de hemel, wit van de besneeuwde Andestoppen en het rood voor het vergoten bloed in de onafhankelijkheidsstrijd. In het wapen van Chili staan de huemul (het zeldzame hert van het bosrijke zuiden) en de condor (heer en meester van de Andes).

Overzichtstabel Chileense regio's

Administratieve regio (región)		Geografische regio	
nummer	naam	hoofdstad	
I (primera)	Región de Tarapaca	Iquique	Norte Grande (Grote Noorden)
II (segunda)	Región de Antofagasta	Antofagasta	
III (tercera)	Región de Atacama	Copiapó	Norte Chico (Kleine Noorden)
IV (cuarta)	Región de Coquimbo	Coquimbo	
V (quinta)	Región de Valparaíso	Valparaíso	Centraal-Chili
	Región Metropolitana	Santiago	
VI (sexta)	Región B. O'Higgins	Rancagua	
VII (septima)	Región de Maule	Talca	
VIII (octava)	Región del Biobío	Concepción	
IX (novena)	Región de la Araucanía	Temuco	Araucanía/Los Lagos (incl. Chiloé)
X (décima)	Región de Los Lagos	Puerto Montt	
XI (undécima)	Región de Aisén	Coihaique	Patagonië en Vuurland
XII (duadécima)	Región de Magallanes y Antártica Chilena	Punta Arenas	

GEOGRAFISCHE REGIO'S VAN NOORD NAAR ZUID

Veel regiones kunnen worden samengevoegd tot grotere gehelen met een overeenkomstige geografie. Dit handboek gaat uit van die grotere geografische regio's. Namen van geografische en administratieve regio's komen niet altijd overeen. Zo ligt de IIIe Región 'Atacama' niet in de Atacamawoestijn maar daar net onder. We houden hier dan ook voor de woestijngebieden van Chili's noorden de begrippen 'Norte Chico' en 'Norte Grande' aan. Ook de naam 'Patagonië' wekt nogal eens verwarring. Officieel omvat Patagonië het gehele gebied ten zuiden van de 39e breedtegraad in Chili en ten zuiden van de Rio Colorado in Argentinië. Zo vallen ook een deel van de IXe en de Xe Región er onder. Deze gebieden (Araucanía en het merengebied) hebben echter een geheel eigen karakter en worden apart behandeld. Ook het eiland Chiloé dat tot de 10e Región

Steenbokskeerkring

GROTE OCEAAN
(Océano Pacífico)

CHILI, LIGGING (NOORDEN)

GROTE OCEAAN
(Océano Pacífico)

CHILI, LIGGING (ZUIDEN)

behoort, wordt vanwege z'n eigen karakter in een apart hoofdstuk besproken. Onder (Chileens) Patagonië verstaan we hier de Regiões Aisén en een deel van Magallanes. Slechts een deel van de eilandengroep 'Vuurland' is van Chili, maar wordt voor het gemak samen met Argentijns Vuurland besproken.

Norte Grande: Atacamawoestijn en Altiplano

Het 'Grote Noorden' van Chili bestaat uit de Regiões I en II (Tarapaca en Antofagasta). Het Grote Noorden is een aaneenschakeling van desolate woestijnen, zoutmeren en de uitgestrekte Altiplano of Andeshoogvlakte, en maakt diepe indruk door de leegte, kleuren en onmetelijk gevoel van ruimte. Groene oases en zeeën vol vis trokken al duizenden jaren mensen aan. De vele archeologische schatten, koloniale oasedorpen, talloze mijnbouwactiviteiten en de grote Aymara-bevolking getuigen hier van een rijke historie en cultuur.

Norte Chico: halfwoestijnen en landbouwoases

Onder het Grote Noorden ligt Chili's Kleine Noorden, een gebied van halfwoestijnen met cactussen en struikgewas, op de overgang tussen de Atacama, en het vruchtbare midden van Chili. Het is een gebied van grote contrasten tussen kale bergen/halfwoestijnen en vruchtbare groe-

Atacamawoestijn

ne rivieroases. Een gebied met een ideaal klimaat en prachtige zonnige stranden. Het relatief onbekende Kleine Noorden heeft een aantal bijzondere verrassingen zoals de 'woestijnbloei', unieke natuurgebieden langs de kust, en heeft een rijk koloniaal en mijnbouwverleden en een van Chili's mooiste steden, La Serena.

Centraal-Chili: de Centrale Vallei met Santiago

Aangename klimaten hebben het mediterrane midden van Chili tot een belangrijk landbouwgebied gemaakt met wijngaarden en veel soorten exotisch fruit. In de Centrale Vallei woont de meerderheid van de bevolking en liggen de grootste steden, waaronder Santiago en Valparaíso. De bruisende hoofdstad van Chili, Santiago, is de centrale spil van het land, en een uitgangspunt voor tochten naar de hoge toppen van de nabijge Andes, en de palmbossen van het kustgebergte.

Araucanía en Los Lagos: oerbossen, vulkanen en meren

Ten zuiden van Santiago vindt de overgang naar gematigde klimaten plaats. Met azuurblauwe meren, actieve vulkanen en prachtige bossen horen de regio's Araucanía en Los Lagos ('het merengebied') in Zuid-

Langs de rand van de Patagonische ijskap

Chili tot de lieflijkste landschappen op aarde. Araucanía, genoemd naar de wonderlijke araucaria-bomen, is het woongebied van de autochtone Mapuche-indianen. Het merengebied bij Puerto Montt draagt nog de sporen van een grote Duitse gemeenschap, die hier de vorige eeuw het gebied hielp ontginnen.

Chiloé: eilanden en zeestraten

Ten zuiden van Puerto Montt lost het vasteland op in een netwerk van eilanden, fjorden en zeestraten, ook wel 'Archipelago Chile' genoemd. Het grote eiland Chiloé, dat nog bij de Xe Región hoort, heeft een geheel eigen sfeer en historie. Een eigen cultuur ontstond uit een menging van Spanjaarden en Mapuche-indianen; en die typische Chiloé-sfeer komt tot uiting in vele sagen en legendes, en een eigen bouwstijl van plaatsen als Castro en Ancud.

Patagonië en Vuurland: wildernis en steppe

De uiterste zuidpunt van Chili ten slotte bestaat uit de vrijwel lege en haast mythische gebieden Patagonië en Vuurland. Grote delen zijn pas in deze eeuw gekoloniseerd en het gebied ademt nog steeds een sfeer van het 'wilde westen', met pioniersstadjes en z'n cultuur van Gauchos en Huasos. Het ruige Andesgebergte vormt de grens tussen Chili en Argentinië. De wildernis ten westen ervan, met ongerepte regenwouden en ontoegankelijk hooggebergte, is nog nauwelijks ontsloten. Maar het meest karakteristieke van Patagonië is vooral de eindeloze (Argentijnse) pampa tussen de Andes en de Atlantische Oceaan. Chileens Patagonië en Vuurland zijn onder te verdelen in een noordelijk deel, Aisén, en een zuidelijk deel, Magallanes, ook wel 'El Gran Sur' (het Grote Zuiden) genoemd. Tot dat zuidelijke deel hoort het afgelegen en ruige Vuurland, met Ushuaia, de zuidelijkste stad ter wereld. Chili 'eindigt' ten slotte bij de wilde rotpunt van Kaap Hoorn.

De Pacifische eilanden: Juan Fernández en Paaseiland

Twee exotische eilanden in de Grote Oceaan behoren tot het territorium van Chili: Juan Fernández op 670 km uit de kust van Chili, en het legendarische Paaseiland op 3000 km van Chili verwijderd. Paaseiland, of Rapa Nui, is een van de meest geïsoleerde eilanden van de Pacific. Het tropische eiland wordt bewoond door geëmigreerde Chilenen en inheemse Paaseilanders, afstammelingen van het volk dat hier reusachtige en mysterieuze beelden bouwde.

Het steile vulkanische Juan Fernández, of 'Robinson Crusoe-eiland' heeft een klimaat en natuur die veel meer gelijkenis vertoont met die van Midden-Chili, en is bekend geworden door de avonturen van de 17e-eeuwse Engelse zeeman Alexander Selkirk. Het verhaal van Selkirk, die hier als straf aan land werd gezet, en zich vier jaar in leven wist te houden voor hij door een passerend schip werd gered, inspireerde Daniel Defoe tot het beroemde boek 'Robinson Crusoe'. Paaseiland en Juan Fernández zijn beide tot nationale parken verklaard, waarbij Juan Fernández vanwege z'n unieke flora tot een van de 'World Biosphere Reserves' behoort.